

Розділ 1

У перше сніжить, коли я притрушую попелом ґанок нашого будинку.

Ставлю відро, глибоко вдихаю, наповнюючи груди свіжим повітрям і передвістям зими. Прихилившись до одвірка, дивлюсь, як лапаті сніжинки лягають на землю. Вони не тануть — добрий знак. Хоча снігопад не полегшить збирання припасів, західний ліс — найпрекрасніший, коли вбраний у біле. На обличчі розквітає усмішка, а ноги аж тримтять, так кортить кинути відро й попрямувати до узлісся.

Зробити так — ризик, адже, перш ніж піти в ліс, я маю виконати всі ранкові обов'язки. Це частина домовленості, яку ми із сестрою уклали, після того, як Ма пішла. А Ейрвін дасть мені спокій, коли я залишатимуся на вулиці аж до заходу сонця. Хай як мене вабить сніг, але притрусти ґанок — моє останнє завдання. Краще трохи довше почekати зараз, ніж спокусити Ейрвін переглянути домовленість потім.

Я нахиляюся над відром, занурюю бліду руку в м'який прохолодний попіл і, зачерпнувши жменю, посыпаю ґанок іще декількома шарами. Цей попіл знадобиться, щоб нам не було ковзко, коли світ зледеніє, а те, що залишиться до весни, підживить наш город.

Ну, саме так ми зазвичай використовуємо залишки попелу. Але з настанням цієї весни ми їдемо із села, тому городу не буде. Ніхто не розтрусить попелу, не побачить, як усе росте. Небагато й виросло за чотири роки після смерті Та.

— Уже закінчуєш, Ро? — гукає Ейрвін із дому.

— Так, я зараз, — відповідаю. Попелу понасипувано вдосталь; пора поставити відро на місце під вішак і йти збирати припаси в західному лісі. Натомість мій погляд привертають клаптики ґрунту біля нашого дому.

Перш ніж піти, Ма казала нам не витрачати часу на прополювання городу. Радила дозволити природі повернути землю собі, тому що нам вона більше не потрібна.

Ну, їй, може, і не потрібна. А от мені — потрібна.

Трьома рішучими кроками я дістаюся городу. Припорошеними попелом пальцями зриваю зів'яле листя, поки його не вкрив сніг. Не один рік завдяки турботі Та наш город буяв. Він обробляв землю до останнього дня, поки тримався на ногах. Звісно, відтоді як він відійшов, урожаю нашій родині заледве вистачало, щоби прогодуватися, але це не означає, що я готова покинути справу його життя. Ні, не тепер. Ні, поки є ймовірність, що ми, може, залишимося. Якби Ма передумала...

— Ро, що ти там так довго?

Сполохана голосом сестри, я повертаюся з городу і, поспішаючи дійти до дверей раніше, ніж Ейрвін вийде шукати мене, перекидаю відро. Попіл висипається на ганок. Тяжко зітхаю, схиливши плечі. Тільки б сестра не побачила. Вона й так думає, що я недбала в хатніх обов'язках.

— Хвилинку! — гукаю, сподіваючись, що їй вистачить терпцю почекати всередині.

Стаю на коліна й закидаю якомога більше попелу назад у відро. Добре, що ми вже не використовуємо попелу для варіння мила. Поки Ма була з нами, то, щоб надолужити наші вбогі врожаї, вона продавала бруски мила, а ще квіткові композиції із трояндovих кущів, які не зачахли, як наш город. Ні з того, ні з іншого ми не розжилися, тому Ма переїхала через річку до Маківки, заможного містечка, яке, на її думку, є рятунком від усіх наших напастей.

Наша тітка в Маківці тримає таверну, де їй належать кімнати нагорі, тож в одній із них Ма житиме цієї зими, поки

не забезпечить собі заробіток. Вона повернеться, щоб забрати нас з Ейрвін, щойно подих зими стане теплим, а крига на річці скресне. Її немає вже три тижні, і сум за нею — дивне почуття. Звичайно, я хочу, щоб вона була з нами вдома, але її повернення також означає наш від'їзд із села, а до цього я зовсім не готова.

Прибравши якомога більше попелу, я креслю пальцем на шарах, які залишилися: будиночок із городом і двома трояндовими кущами, що переплітаються, а далі — смуга лісу. Наш дім. Та тільки на зиму.

Одразу за порогом мені на очі потрапляють знайомі ноги в шкарпетках.

— Ро, що ти робиш? — питает Ейрвін.

Злякавшись, я стираю малюнок і встаю назустріч сестрі.

— Нічого, — відповідаю, змахуючи з долонь рештки сажі.

Її очі звужуються, ніби вона знає, що я брешу, але не каже цього.

— Ну, заходь тоді. Тобі варто поїсти, перш ніж іти в ліс.

Я йду за нею всередину і ставлю відро з попелом під вішак. Ейрвін повертається на кухню і далі лаштує тарілки з хлібом і твердим сиром на кухонному столі. Їй майже вісімнадцять, вона старша за мене на два роки. Вона висока та струнка, як стебло троянди, я ж більше схожа на цвіт троянди — невисока, трохи повніша посередині, з міццю, здобутою роками мандрівок західним лісом. Мені аж пальці сіпаються, але я стримую нарікання. Ми й так часто сваримось останнім часом, тож я намагаюся не давати приводу.

— Вода для чаю має бути досить гарячою, — каже Ейрвін із награною жвавістю, закладаючи за вухо пасмо пшеничного волосся.

Я ледь втримуюся, щоб не закотити очі. Сестра часто буває в добром гуморі, але, відтоді як Ма поїхала, вона особливо весела. Усе це — частина її хибної спроби якнайкраще провести нашу останню зиму тут і щоб я не кричала про

всі причини, чому ми маємо залишитися — причини, які вони з Мене чули десятки разів, але розуміти відмовляються. Учора Ейрвін похвалила мої знахідки з лісу, хоча вони були мізерними, і навіть не сердилася через бруд у мене на комірці. Але ніяких веселощів не вистачить, щоб відвернути мою увагу від того, що на нас чекає.

Іду до каміна у вітальні, щоби зняти з гачка чайник. Під моїми ногами тріщина в одній із дощок підлоги — там, де я колись його впустила, забувши прикрити руку цупкою ганчіркою, перш ніж ухопитися за ручку.

Короткий, але сильний спалах жару обпік долоню. Та почув мій крик і приніс мокру ганчірку, щоби прикласти до почервонілого місця, але коли я попросила вибачення за те, що зіпсувала підлогу, він тільки похитав головою. Тато сказав, що радий із цієї тріщини, бо вона слугуватиме мені нагадуванням, щоб я більше ніколи не забувала про ганчірку. І справді, відтоді я не забуваю.

Я стаю на коліна і притискаю кінчики пальців до тріщини, відчуваючи її шорсткі краї, а на вустах з'являється сумна усмішка. Та ніколи не змушував мене почуватися дурною через те, що я в чомусь не мала рації. З кожної помилки він виводив урок, і спогади про його науку пов'язані із цим дому, з нашим городом, із західним лісом. Не хочеться думати про те, що станеться із цими спогадами в Маківці. Без усього того, що живить їх, що від них залишиться?

Засмучена, спрагла цієї чашки чаю, я прикриваю руку ганчіркою і знімаю чайник. Наливаю паруючу рідину у дві глиняні чашки, у кожну з яких кладу жменьку сушених плодів шипшини й листя м'яти, зібраних мною. Потім до мене приєднується Ейрвін, несучи тарілку з їжею в кожній руці.

Ми сидимо з тарілками на колінах на дерев'яній лавці з подушками обличчям до вогню і їмо, звично вдивляючись у мерехтливе полум'я. Хліб трохи зачерствів, а сир дещо занадто затвердів, але мене це не дуже турбує, бо принаймні

я їм щось ситне. Був час до від'їзду Ма, коли ми не могли дозволити собі ні хліба, ні сиру й жили на залишках нашого невеликого врожаю, а також на грибах, горіхах і ягодах, які я збирала в західному лісі. Але коли Ма написала тітці Mірі про свій намір переселитися в Маківку, та надіслала конверт, повний монет, разом із запискою: «Це треба було зробити ще багато років тому».

Тітка Міра, звісно, не багата, але я знаю, що, тримаючи таверну і здаючи кімнати, живе вона без біди. Вона надсилала нам монети щороку, відколи помер Та, але не так багато, як тоді, коли дізналася, що мама нарешті прислухається до її поради покинути село і приїднатися до неї по той берег річки. Ма, здавалось, не переймалася цим, сповнена радості, що ці монети допоможуть нам з Ейрвін пережити зиму. Сестра без кінця перераховувала харчі й речі, які ми нарешті зможемо купити: хліб, сир, рибу й нитки для шиття.

Я теж вдячна тітці, але, безперечно, за цією вдячністю ховається образа, бо знаю, що тітка, якби хотіла, могла б останніми роками більше нам допомагати. Може, тоді ми не їхали б звідси.

— Гадаю, сходжу на Кленовий ринок, щойно сніг відуще, — Ейрвін робить паузу, щоб дожувати хліб, якого в неї повен рот. — Запасемося, поки не настало зима й ще є вибір. Що думаєш про копчену рибу? Ші каже, цього тижня в неї улов більший, ніж зазвичай, а це означає, що вона, може, продасть рибу зі знижкою.

— Гм-м, — видаю я, съорбаючи чай.

— Хочеш, ходімо зі мною, — пропонує вона. — Допоможеш із покупками, побачишся з іншими людьми, крім мене, для різноманітності.

Наїжачивши від такої думки, я похитую головою, можливо, сильніше, ніж потрібно.

— Ми ж домовлялися, — бурмочу я в чашку.

— Знаю, але тобі не потрібно збирати припаси щодня.

Не в тому річ. Хіба вона не відчуває, що мені не цікаво?
Ставлю чай на стіл.

— Я не хочу йти.

Промовляю ці слова повільно, неквапливо, щоб вона зrozуміла. Коли між нами запановує мовчання, роздумую, чи не зайшла я занадто далеко. Тоді як Ейрвін без Ма була надзвичайно веселою, я, без сумніву, була надзвичайно кислою. І бачу, як їй із цим важко.

Я таки вважаю, що Ейрвін іноді заслуговує на мою кислу міну. Зрештою, вона й далі на боці Ма стосовно переїзду, а для мене це справжня зрада нашого сестринства. Але останнім часом, навіть у тих рідкісних випадках, коли я хочу бути хорошою молодшою сестрою, я, здається, не можу себе до цього примусити. Ніби тієї миті, коли Ма пішла, у мені поселився великий злий звір. Якщо тільки Ма не передумає, не знаю, що змусило б того звіра піти геть.

Нарешті Ейрвін відкашлюється.

— Гаразд, — каже вона ніжно, наче я немовля, що потре-
бує ласки. — Обережніше сьогодні в лісі. Через сніг легко за-
блукати.

У мене виникає спокуса сказати, що я ще жодного разу в житті не губилася в лісі. Але я стримуюся, бо за моєю доса-
дою ховається любов до сестри, яка рідко наполягає на тому,
щоб я робила те, чого не хочу. На відміну від Ма.

Я штурхаю Ейрвін плечем.

— Чай смачний.

Я збираю трави, але за їх змішування відповідає сестра.
Вона завжди знаходить потрібне співвідношення між шип-
шиною та м'ятою, щоби смак був не занадто терпким, солод-
ким чи гострим, а ідеальним поєданням усіх трьох смаків.

Ейрвін усміхається.

— Дякую, але боюся, що це були рештки нашої суміші.
Може, мені щось купити на ринку? Тільки щоб вистачило,
поки ти не назбираєш трав?

Я закушую губу, думаючи про те, що сказала Ма, перш ніж піти. Про те, що треба витрачати наші гроші з розумом, не легковажити ними.

Але вона також сказала насолоджуватися часом, що залишився, тож я запитую:

— Чи вистачить нам на імбирні прянощі?

— Залиш ці клопоти мені, — каже Ейрвін, беручи книжку зі столика біля каміна.

Як і всі її книжки, цю прочитано щонайменше десяток разів. Брунатна шкіряна палітурка потерта й потріскана, а кутики деяких сторінок загнуто, щоб позначити її улюблени місця.

Я відкидаюся на подушки.

— От я певна, у Маківці є для тебе багато нових книжок.

— М-м-м, — погоджується вона, перегортаючи сторінку.

Я важко соплю, дратуючись. Щоразу, коли я дошкуляю Ма через Маківку, наприклад, глузуючи із цієї назви, я вислуховую сувору нотацію. Ейрвін важче зачепити. Вона здатна бути незворушною і мовчати у відповідь на моє єхидство, що ще гірше, я навіть не можу пояснити чому.

Однак цього разу я рішуче налаштована домогтися від неї відповіді, тому кажу:

— От ти вже тішишся на мило.

Здається, це спрацьовує, бо Ейрвін опускає книжку на коліна.

— Що?

Я знизу плечима, колупаючи скоринку хліба.

— Ти ж матимеш більше часу на читання, бо тобі вже не доведеться варити мило. Кому потрібне домашнє мило в такому заможному місті, як Маківка? Ма, без сумніву, перейде на куповане.

Найімовірніше, на мило, так надмірно напахчене травами й пелюстками квітів, що я задихатимуся щоразу, коли митиму руки.

Ейрвін зітхає — попередження, що я перебрала з драмою.

— Переїзд до Маківки не означатиме, що ми зненацька зможемо купувати все потрібне, замість того щоб робити власноруч. Ми переїжджаємо, бо ми бідні, а не тому, що нам набридло варити мило.

Скоринка кришиться між пальцями.

— Ти говориш, як Ма, кажучи «ми», наче цей переїзд якось залежить від мене.

Книга Ейрвін із бухканням згортається.

— Тобі подобається тижнями сидіти на одних грибах і жолудевій каші? З року в рік пришивати латки на одяг, замість того щоб пошити щось нове?

Я опускаю очі, розуміючи, що цього разу не можу їй збрехати.

— Ні.

— Тоді цей переїзд залежить від тебе так само, як і від нас із Ма.

Я скрещую руки на грудях, підбита, але ще не подолана.

— Ти ж знаєш, Та не хотів би, щоб ми їхали. Він любив село й західний ліс. Він хотів би, щоб ми залишилися тут і не здавалися.

Вона відкладає книжку вбік і встає з лавки, іще одна силувана посмішка кривить її блідо-рожеві уста.

— Уже майже не сніжить. Піду я на ринок.

— Ейрвін.

— Не хвилюйся, я не забуду про твій чай.

— Ейрвін, — повторюю я.

— Я повернуся дотемна, — каже вона, застібаючи свій золотисто-брунатний вовняний плащ. — Не забудь про вогонь, коли йтимеш.

Вона виходить, перш ніж я встигаю вимовити її ім'я втретє.

Я схиляюся, упираюся ліктями в коліна, вогонь туманіє крізь напівзаплющені очі. Обличчя горить від сорому за те, що я нагадала їй про Та. Адже я знаю, як жахливо це впливає

на сестру. Але як іще достукатися до неї, дати їй зрозуміти, що залишати село Цукровий Клен — єдиний дім, який ми коли-небудь знали, — це помилка?

Двері до спалень розташовані обабіч каміна. Двері праворуч, які ведуть до маминої спальні, залишаються переважно зачиненими, відтоді як вона поїхала, бо немає сенсу обігрівати порожню кімнату. Тепер я уявляю Ма всередині, так, ніби вона не поїхала до Маківки. Бачу, як вона відчиняє двері, але повільно, бо ненавидить скрегіт іржавих петель. Як вона метушиться із зав'язками фартуха, а бліді щоки паленіють від досади, бо їй завжди потрібні три спроби, щоби зробити все правильно. Мрію, як вона заходить до вітальні й оголошує, що нарешті переконала тітку Міру допомагати нам більше, тож наша родина проведе решту життя в цьому домі, у цьому селі.

Останні три тижні я часто малювала в уяві таку картину, додаючи до неї дедалі нові й нові подробиці, щоб вона не зникала. Іноді майже вдається переконати себе, що це не фантазії, а дійсність. Але щоразу, коли уява вичерпує запас подробиць, я видихаюся і змушенна тоді визнати, що ця картина ніколи не справдиться. Адже Ма таки поїхала. І коли вона повернеться, то не для того, щоб оголосити, що ми залишаємося.

Я відвертаюся до вікна, до лісу, який повільно вкривається білим. Щось усередині тягне мене туди, і я не можу опиратися цьому тяжінню. Беру кочергу й устромляю її у вогнище, соваючи напівзгорілі поліна, поки полум'я не пригасає. Схопивши торбу, накидаю на себе свій темно-брунатний плащ.

Зачинивши за собою двері, я нарешті можу дихати.

* * *

Надворі легенько сніжить, і я поринаю в ліс. Сніжинки стеляться, і землю вже вкрило невагоме біле покривало. Я дивлюсь, як мої черевики залишають на снігу вузькі сліди, аж поки пташиний спів не змушує звести погляд угору.

Високо вгорі верхівки і безлистих, і вічнозелених дерев тягнуться до ясного сірого неба. На одній із гілок сидить яскраво-червоний шишкар. Улюблений птах нашої Ма. Я знову дивлюся під ноги. Її немає тут, щоб помилуватися птахом, то чому це робити мені?

Безвітряна погода робить холод не таким лютим, і, йдучи, я зігриваюся. Знімаю каптур, відкриваючи каштанове волосся, і закочую рукави. Дихаю глибоко, повільно, цінуючи кожен подих, як скарб. У домі всю зиму тримається запах диму, а лісове повітря найбільше пахне свіжістю в сніг.

Сніжить не сильно, тому я швидко збираю жолуді червоного дуба й горіхи, що валяються під деревами. Білки завжди добираються до них першими, але я знаходжу досить, щоб воно вартувало зусиль. Пам'ятаючи про Ейрвін, іду до кущів шипшини по її ягоди, а потім збираю останню в цьому сезоні м'яту. Її залишилося небагато, тому я також підбираю кілька опалих соснових гілок. Хвоя не замінить м'яти, але з неї можна приготувати непоганий чай.

Гриби залишаю наостанок. Їхні ніжні шапочки й ніжки нерозумно тримати на дні торби. Хоча я зібрала більшу частину врожаю цього сезону, мені ще вдається знайти останні осінні гливи, чиї білі шапочки майже зливаються зі снігом.

Коли мої пальці досить забруднилися і я задоволена вагою торби, то зупиняюся, щоб відпочити на пеньку в половину моого зросту, під яким я знайшла свій останній гриб. Я сиджу, скрестивши ноги й підвівши обличчя до неба, щоб мої щоки, розпашілі від багатогодинного збирання, зросили сніжинки.

У лісі рідко можна зустріти настільки добре зрізаний пень. Дерева тут рубають тільки тоді, коли вони згнили або були непоправно пошкоджені буревієм. Жителі села розповідають, що коли Цукровий Клен тільки заснували, а більшість дерев вирубали, щоби звільнити місце для будинків, усі фейрі, які населяли цю місцину, зібралися на заході, у лісі, що залишився недоторканим.

Ширяться чутки, ніби щоразу, коли в західному лісі вирубують здорове дерево, з тим, хто його зрубав, стається щось дивне. Зникають монети, знаряддя, їжа, ба навіть діти. Тож уважають, що зрубати дерево в західному лісі — це все одно що запросити фейрі чинити безлад у твоєму житті й домі. Ось чому вся деревина для Цукрового Клена походить зі східного лісу.

Проте я, збираючи припаси, провела в лісі більше днів, ніж будь-хто інший із села, і ще жодного разу не натрапила на фейрі. Я досить доросла, щоби знати, що пропажу монет часто використовують як виправдання для надмірних витрат. Але якщо ця легенда захищає дерева, я з радістю їй підіграю.

Але Та робив більше, ніж просто підігравав. Він спостерігав за фейрі в лісі. Він приписував їм дивні звуки чи речі, що зсунулися з місця. «Пропала рукавичка — це все фейрі, — казав він. — Їжа зіпсувалася занадто швидко — це все фейрі».

Він, проте, вказував і їхні хороші вчинки. Троянда, яка цвіте навіть потому, як ви забули полiti її водою? Мабуть, це робота фейрі. Очі Ейрвін загорялися щоразу, коли він розповідав якусь зі своїх історій, але для мене його розповіді ніколи не мали жодної ваги. Можливо, у цьому лісі є фейрі. Надзвичайно важко довести, що чогось, чого ти ніколи не бачив, немає. Але більш імовірно, що такі історії — це казки для дітей, повчання, як їм поводитися.

Однак Та ніколи не знеохочувався моєю байдужістю. Він часто нагадував мені про способи, як знайти фейрі західного лісу: обряди з мисками води, дарування меду й випічки, особливий час для зустрічей поміж дерев. Прості кроки, яких мені так ніколи й не захотілося спробувати.

Я опускаю руку й замурзаними пальцями виводжу візерунки на шорсткій корі пенька. Снігопад скінчився, і на його місці здійнявся вітерець. Хмаринки пороші пурхають над землею, немов звиваючись у стрімкому танку. Я стежу за кожним плавним злетом і вихором.

Я не прагну зустріти фейрі, бо знаю, що для мене немає нічого, нічого у світі прекраснішого та життєдайнішого, ніж цей ліс.

Іще один спалах кольору і тріск гілки змушують мене поглянути праворуч — туди, де завмерши стойть струнка руда лисиця.